

Olsztyn, 18 kwietnia 2019 r.

PS-VI.431.2.5.2019.KS

Pani
Monika Cwalińska
Dyrektor
Miejsko - Gminnego Ośrodka
Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Działając na podstawie upoważnienia Wojewody Warmińsko-Mazurskiego Nr FK-IV.0030.124.2019 z dnia 21 lutego 2019 r. /**akta kontroli str. 1**/ zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie – delegatura Urzędu w Elku, w składzie:

1. Katarzyna Stefanowska - główny specjalista, kierująca zespołem,
  2. Agnieszka Brzozowska - główny specjalista,
- przeprowadził kontrolę problemową w trybie zwykłym w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie, ul. Polna 1, 12-220 Ruciane-Nida. Czynności kontrolne rozpoczęto w dniu 7 marca 2019 r. i zakończono w dniu 11 marca 2019 r. Zakres przedmiotowy kontroli obejmował formy pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. w świetle przepisów:

- Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. 2018, poz. 998 ze zm.) – zwanej dalej ustawą,
- Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2011 r. w sprawie szkoleń na asystenta rodziny (Dz. U. z 2011 r. poz. 1608).

W wystąpieniu pokontrolnym użyto następujących skrótów:

1. M-GOPS/ Ośrodek/ kontrolowana jednostka - co oznacza: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie, ul. Polna 1;
2. Dyrektor/ Dyrektor M-GOPS/ Dyrektor Ośrodka - co oznacza: Dyrektora Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie, panią Monikę Cwalińską;
3. p.o. Dyrektora - co oznacza: [REDAKTOWANA] która do 11.09.2018 r. pełniła obowiązki Dyrektora w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie;
4. Regulamin - co oznacza: *Regulamin Organizacyjny Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie*;
5. Statut - co oznacza: *Statut Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie*;
6. Program - co oznacza: *Program Wspierania Rodziny na lata 2016-2018*;
7. Gmina - co oznacza: Gminę Ruciane - Nida;
8. asystent - co oznacza: asystenta rodziny, o którym mowa w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;

9. plan pracy - co oznacza: plan pracy z rodziną, o którym mowa w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Kontrola obejmowała okres od dnia 1 stycznia 2018 r. do dnia jej zakończenia. Fakt jej przeprowadzenia odnotowano w rejestrze prowadzonym przez kontrolowaną jednostkę.

Ustalono, iż w okresie podlegającym kontroli Ośrodkiem kierowały:

- do 11.09.2018 r. – [REDAKTOWANA] która pełniła obowiązki Dyrektora.
- od 12.09.2018 r. do chwili obecnej – pani Monika Cwalińska.

/akta kontroli str. 37/

Kontrolę przeprowadzono w obecności pani Moniki Cwalińskiej – Dyrektora Ośrodka. Oceny działalności skontrolowanej jednostki dokonano w oparciu o analizę dokumentacji, informacje i wyjaśnienia przekazane przez ww. osobę oraz asystentów rodziny: [REDAKTOWANA]

Działalność Ośrodka w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie z nieprawidłowościami i uchybieniem.**

USTALENIA Z KONTROLI

1. Przedmiot kontroli w dokumentach organizacyjnych kontrolowanej jednostki

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie jest jednostką organizacyjną Miasta i Gminy Ruciane-Nida. Kontrolowana jednostka działała na podstawie *Statutu Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie* przyjętego Uchwałą Nr XXXIV/261/2016 Rady Miejskiej Ruciane-Nida z dnia 30 listopada 2016 r. **/akta kontroli str. 3-13/**. Zgodnie z § 6 pkt 6 Statutu Ośrodek realizował zadania Gminy z zakresu wspierania rodziny, wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Organizacja wewnętrzna, zasady funkcjonowania oraz zadania poszczególnych komórek organizacyjnych określone zostały w *Regulaminie Organizacyjnym Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie*, wprowadzonym Zarządzeniem Nr 9/2017 Dyrektora Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie z dnia 27 października 2017 r. **/akta kontroli str. 15-31/**.

Analiza powyższego dokumentu wykazała, iż w § 7 pkt 1 lit. d uwzględniono *Sekcję Asystentów Rodziny – 2 etaty*. Natomiast w § 20 ujęto zakres zadań realizowanych przez asystentów rodziny.

2. Trzyletni gminny program wspierania rodziny

Do zadań własnych gminy, zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy, należy m.in. opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Kontrolującym przedłożono *Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2016-2018*, przyjęty Uchwałą Nr XXII.170.2016 Rady Miejskiej Ruciane-Nida z dnia 31 marca 2016 r., który był realizowany w powyższym okresie **/akta kontroli str. 39-65/**. W Programie uwzględniono m.in.: charakterystykę środowiska lokalnego, cele oraz sposób ich realizacji, realizatorów, harmonogram realizacji, przewidywane efekty, źródła finansowania i monitorowanie. Za cel główny Programu przyjęto: „*Tworzenie systemu wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, poprzez*

zintegrowane i spójne działanie na rzecz dziecka i rodziny w gminie Ruciane-Nida w zakresie wzmocnienia roli i funkcji rodziny będącej naturalnym środowiskiem rozwoju dziecka”.

Ustalono, iż Uchwałą Nr VII/55/2019 Rady Miejskiej Ruciane-Nida z dnia 27 lutego 2019 r. przyjęto do realizacji *Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2019-2021 /akta kontroli str. 67-91/*, który zawierał m.in.: diagnozę społeczną Gminy Ruciane-Nida, odbiorców, realizatorów, cele, zadania, przewidywane efekty, źródła finansowania oraz monitorowanie. Celem głównym ww. programu jest *„Stworzenie spójnego systemu wsparcia rodzin, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych na terenie Gminy Ruciane-Nida”.*

3. Zgodność zatrudnienia asystentów rodziny z wymaganymi kwalifikacjami oraz tworzenie możliwości podnoszenia przez nich kwalifikacji

Zespół kontrolny ustalił, iż w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Rucianem-Nidzie, w okresie podlegającym kontroli, zadania z zakresu wspierania rodziny wykonywało łącznie 2 asystentów rodziny. Asystenci zatrudnieni byli na podstawie umowy o pracę, w systemie zadaniowego czasu pracy, każdy w wymiarze 1 etatu.

W wyniku analizy akt osobowych stwierdzono, że asystenci rodziny zatrudnieni w Ośrodku w okresie objętym kontrolą, posiadali kwalifikacje zawodowe określone przepisami art. 12 ust. 1 ustawy.

W tezkach akt osobowych znajdowały się oświadczenia asystentów potwierdzające spełnianie warunków określonych w art. 12 ust. 1 pkt 2 i 4 wyżej wskazanego aktu prawnego, tj. o:

- niepozbawieniu / nieograniczeniu władzy rodzicielskiej,
- nieskazaniu prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo (w tym również przestępstwo skarbowe).

Kontrolujący stwierdzili natomiast brak potwierdzenia spełniania przez asystentów warunku, o którym mowa w art. 12 ust. 1 pkt 3 ustawy, tj. wypełniania obowiązku alimentacyjnego, w przypadku, gdy taki obowiązek wynika z tytułu egzekucyjnego. Podczas czynności kontrolnych, tj. w dniu 8 marca 2019 r., uzupełniono braki w powyższym zakresie, w związku z czym odstąpiono od wydania zalecenia. Dyrektora kontrolowanej jednostki w bieżącym instruktażu pouczono, iż w przypadku zatrudniania nowych pracowników na stanowisku asystenta rodziny należy weryfikować, czy spełniają oni wszystkie wymogi określone w art. 12 ust. 1 ustawy.

Z uzyskanych od asystentów informacji wynika, iż podnosili oni swoje kwalifikacje poprzez samokształcenie i wymianę doświadczeń. Ustalono, iż jeden z asystentów, w badanym okresie, uczestniczył w szkoleniu *„Dobry specjalista w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie”*. Asystenci rodziny poinformowali, że tematyka proponowanych przez Ośrodek szkoleń powieliała się i nie spełniała ich oczekiwań.

Stosownie do art. 176 pkt. 2 ustawy, do zadań własnych gminy należy m.in. tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny. Dyrektor kontrolowanej jednostki poinformowała, iż za pośrednictwem poczty elektronicznej i tradycyjnej otrzymuje oferty szkoleń dla asystentów. Ponadto wskazała cyt.: *„w okresie, za który jestem odpowiedzialna, tj. od 11.09.2018 r., oferty szkoleń powielają się z tymi, które już zostały odbyte przez asystentów rodziny, w związku z czym pracownicy nie wyrazili chęci i potrzeby*

uczestnictwa w proponowanych szkoleniach. Ponadto asystenci rodziny czerpią wiedzę zawodową m.in. z programu LEX Pomoc Społeczna, do którego mają nielimitowany dostęp”
/akta kontroli str. 93/

Mając na uwadze powyższe należy stwierdzić, iż M-GOPS stwarzał możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów. Jednakże, w ocenie kontrolujących, należałoby nawiązać współpracę z różnymi placówkami specjalizującymi się w organizowaniu szkoleń dla asystentów w celu doboru tematyki szkoleń adekwatnej do ich aktualnych potrzeb.

Ustalono, że zgodnie z art. 17 ust. 3 ustawy praca asystenta rodziny nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie Gminy, w której praca była prowadzona, a także w myśl art. 17 ust. 4 ww. aktu prawnego asystent rodziny nie prowadził postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez Gminę.

/akta kontroli str. 33-36/

4. Tryb przydzielania i realizacja zadań asystenta rodziny

Z informacji przekazanych przez Dyrektora M-GOPS **/akta kontroli str. 95/** oraz analizy udostępnionej dokumentacji wynika, że w okresie podlegającym kontroli, asystenci rodziny objęli wsparciem łącznie 12 rodzin, w tym 1 rodzinę na podstawie Ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1860). W związku z powyższym należy stwierdzić, że limit rodzin przypadających na jednego asystenta, określony w art. 15 ust. 4 ustawy, nie został przekroczony.

Na podstawie przedłożonej dokumentacji stwierdzono, iż 1 rodzinie został przydzielony asystent na prośbę sądu. Ponadto ustalono, że w badanym okresie, wsparciem asystenta objęta była 1 rodzina, której dzieci przebywały w pieczy zastępczej, a także 1 spokrewniona rodzina zastępcza. Kontrolujący ustalili, że ww. rodzina zastępcza, stosownie do art. 77 ust. 1 ustawy, objęta była również wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Dyrektor w pisemnym wyjaśnieniu **/akta kontroli str. 97-99/** wskazała, iż do Ośrodka w 2015 r. zgłosiła się rodzina, która została ustanowiona przez sąd spokrewnioną rodziną zastępczą dla dwojga dzieci. Rodzina ta (rodzice i ich biologiczne dziecko) potrzebowała wsparcia w pokonywaniu trudności związanych z nową sytuacją życiową, w tym m.in. pomocy w nawiązaniu i podtrzymaniu dobrych relacji z przyjętymi do rodziny dziećmi. Ponadto dzieci umieszczone w rodzinie zastępczej miały duże problemy w nauce szkolnej. Z przedłożonych informacji wynika, że cyt.: „ze względu na to, że M-GOPS nie mógł zaoferować żadnej alternatywnej formy wsparcia, do rodziny został skierowany asystent rodziny”.

Unormowania zawarte w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej obligują wójta/prezydenta/burmistrza do udzielenia rodzinie wsparcia (w tym wsparcia asystenta rodziny), która przeżywa trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Z przedłożonej kontrolującym dokumentacji dotyczącej okresowej oceny sytuacji rodziny **/akta kontroli str. 231/** wynika, iż w okresie podlegającym kontroli, rodzina ta nie przeżywała problemów w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, a praca asystenta polegała głównie na udzielaniu wychowankom pomocy w nauce oraz przeprowadzaniu rozmów wspierających.

W ocenie zespołu inspektorów należałoby dokonać oceny sytuacji tej rodziny i rozważyć zasadność udzielania pomocy w dotychczasowej formie. Nadmienić należy również, że

wspieranie rodzin zastępczych w pokonywaniu trudności należy do kompetencji powiatu, co wskazano Dyrektorowi w bieżącym instruktażu.

Szczegółowej analizie poddano dokumentację rodziny, której dzieci przebywają w pieczy zastępczej oraz 6 losowo wybranych teczek innych rodzin objętych usługą asystenta.

Zgodnie z trybem określonym w art. 11 ust. 1 ustawy, w przypadku pozyskania przez Ośrodek informacji o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza w tej rodzinie wywiad środowiskowy na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2014 r. o pomocy społecznej.

W przypadku 2 rodzin spośród 7, których dokumentację poddano analizie, kontrolującym nie przedłożono wywiadów środowiskowych, o których mowa powyżej. Dyrektor M-GOPS w pisemnym wyjaśnieniu **/akta kontroli str. 101/** podała, iż wywiad środowiskowy rodziny [REDAKTURA] z którą rozpoczęto współpracę 11 czerwca 2012 r. nie jest możliwy do okazania kontrolującym, ponieważ w 2017 r. minął 5-letni okres obowiązków jego przechowywania.

Ponadto wskazała, iż wywiad środowiskowy rodziny [REDAKTURA] (objętej wsparciem asystenta 10 kwietnia 2015 r.) „został zarchiwizowany na początku 2018 r. Wywiad nie został odnaleziony w zbiorach archiwalnych MGOPS. W tym czasie przebywałam na urlopie rodzicielskim i archiwizację przeprowadzała [REDAKTURA] (która nie jest już pracownikiem Ośrodka), w związku z czym nie jestem w stanie odtworzyć procesu archiwizacji.”

Kontrolujący przyjęli wyjaśnienia Dyrektora dotyczące braku wywiadu środowiskowego w przypadku pierwszej rodziny. Natomiast w drugim przypadku, zważywszy na fakt, iż była to jednostkowa sytuacja, bo co do zasady wywiady środowiskowe w kontrolowanej jednostce były sporządzane, odstąpiono od wydania zalecenia w tym obszarze.

Z analizy wywiadów środowiskowych: [REDAKTURA] **/akta kontroli str. 103/** wynika, iż zostały one przeprowadzone na okoliczność przyznania świadczeń wynikających z ustawy o pomocy społecznej, a nie w związku z potrzebą przydzielenia asystenta rodziny z powodu trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Przeprowadzenie wywiadu środowiskowego ma charakter czysto dowodowy, mający na celu ustalenie, czy faktycznie rodzina, wobec której pozyskano niepokojące informacje, przeżywa problemy opiekuńczo-wychowawcze. W związku z tym winien on szczegółowo odzwierciedlać sytuację rodziny, w tym m.in. istotę i stopień trudności opiekuńczo-wychowawczych, a także przyczyny kryzysu w rodzinie.

Przyczyną uchybienia był niedostateczny nadzór Dyrektora i p.o. Dyrektora nad realizacją zadań przez pracowników, co skutkuje nieprzestrzeganiem przepisów w tym zakresie.

Szczegółowa analiza sytuacji rodziny, o której mowa w art. 11 ust 2 ustawy, dokonywana była przez pracownika socjalnego we wniosku kierowanym do Dyrektora o przydzielenie asystenta, który zawierał m.in. informacje dotyczące: składu rodziny, źródła utrzymania, warunków mieszkaniowych, sytuacji zdrowotnej, rodzaju pomocy otrzymywanej z Ośrodka, problemów występujących w rodzinie, a także uzasadnienie konieczności przydzielenia asystenta.

Dyrektor kontrolowanej jednostki przydzielał rodzinie asystenta dokonując stosownego zapisu w powyższym dokumencie. W okresie objętym kontrolą asystent rodziny rozpoczął współpracę z 2 nowymi rodzinami.

Ustalono, iż w M-GOPS nie wprowadzono wewnętrznych zarządzeń regulujących realizację zadań przez asystentów rodziny, w tym sposobu dokumentowania przez nich pracy z rodziną.

Z przedłożonego wykazu **/akta kontroli str. 105/** wynika, że dokumentacja asystenta rodziny dotycząca pracy z rodziną obejmowała:

- zgodę rodziny na wspieranie przez asystenta,
- plan pracy z rodziną,
- aktualizacje planu pracy z rodziną,
- okresową ocenę sytuacji rodziny,
- notatki służbowe.

Ustalono, iż praca z rodziną, stosownie do art. 8 ust. 3 ustawy, prowadzona była po uzyskaniu pisemnej zgody rodziny na współpracę z asystentem.

W tezkach rodzin, których dokumentację poddano analizie, znajdowały się plany pracy **/akta kontroli str. 107-227/**, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy. Powyższe plany pracy składały się z części: podstawowej oraz aktualizacyjnych. Część podstawowa, poza personaliami rodziny i asystenta, zawierała datę sporządzenia, cel główny, cele szczegółowe (długoterminowe oraz krótkoterminowe), zakres działań mających na celu przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, terminy ich wykonania oraz osoby odpowiedzialne za wykonywanie zadań. Natomiast ich części aktualizacyjne obejmowały następujące obszary: ocenę wykonania działań, opis aktualnej sytuacji rodziny oraz zakres działań, terminy realizacji, a także osoby odpowiedzialne za ich wykonanie.

Kontrolujący stwierdzili, że plany pracy z rodziną (za wyjątkiem części aktualizacyjnych) zawierały podpisy członków rodziny, co stanowi potwierdzenie, że współuczestniczyli oni w ich opracowywaniu, do czego obliguje art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy. Z informacji asystentów rodziny wynika, iż aktualizacje planów pracy sporządzane były również we współpracy z członkami rodziny, podczas wizyt w środowisku. W ocenie zespołu inspektorów fakt ten winien być w jakiejś formie udokumentowany np. poprzez podpis członków rodziny.

Ponadto stwierdzono, że plany pracy (w tym ich aktualizacje) nie były podpisane przez pracownika socjalnego, co może budzić wątpliwości, czy zostały sporządzone w konsultacji z pracownikiem socjalnym, do czego zobowiązuje art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy.

Dyrektor w ustnych wyjaśnieniach wskazała, iż pracownicy socjalni uczestniczą w spotkaniach organizowanych w Ośrodku, podczas których omawiana jest sytuacja rodzin oraz planowane działania w pracy z rodziną.

W opinii kontrolujących podpis pracownika socjalnego stanowiłby potwierdzenie realizacji wymogu określonego w wyżej cytowanym akcie prawnym. Przyczyną powstania nieprawidłowości była niewłaściwa interpretacja przepisów przez asystentów oraz niedostateczny nadzór ze strony Dyrektora i p.o. Dyrektora.

Na podstawie informacji uzyskanych od asystenta rodziny oraz analizy przedłożonej dokumentacji ustalono, że plan pracy sporządzony dla rodziny biologicznej, której dzieci umieszczone były w pieczy zastępczej, nie był opracowany we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i nie był skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej, co jest niezgodne z art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy.

Przyczyną powstania nieprawidłowości jest niedostateczna znajomość obowiązujących przepisów prawa w tym zakresie przez asystenta oraz niewystarczający nadzór Dyrektora i p.o.

Dyrektora nad sposobem dokumentowania pracy z rodziną, co może skutkować podejmowaniem przez różne instytucje i osoby, działające na rzecz dzieci oraz rodziny, niespójnych działań mających na celu przezwycięzenie trudności opiekuńczo-wychowawczych oraz powrót dzieci do rodziny.

Przepisy art. 15 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej stanowią, że plan pracy z rodziną obejmuje zakres realizowanych działań mających na celu przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, terminy ich realizacji i przewidywane efekty. Analiza badanych planów pracy wykazała, iż nie określono w nich przewidywanych efektów zaplanowanych działań. Ponadto stwierdzono, iż w niektórych przypadkach /**akta kontroli str. 107-227/**, terminy realizacji zaplanowanych działań były nieprecyzyjne, tj. zawierały wpisy „cały czas”. Kontrolujący stwierdzili jednocześnie, iż niektóre aktualizacje planów pracy, opracowane dla rodziny [REDAKTOWANE] /**akta kontroli str. 181-185/** nie zawierały również zakresu realizowanych działań. Natomiast w przypadku rodzin [REDAKTOWANE] dokumenty pn. *Plan pracy z rodziną aktualizacja /akta kontroli str. 191-197, 203-227/* zawierały tylko notatki służbowe odzwierciedlające aktualną sytuację rodziny lub podjęte działania przez asystenta podczas wizyt w środowisku rodzinnym.

Niewskazanie zarówno w planach pracy z rodziną, jak i w ich aktualizacjach, zakresu działań, terminów ich realizacji (w tym także nieprecyzyjne ich określenie), przewidywanych efektów zaplanowanych działań, stanowi naruszenie przepisów wyżej cytowanego aktu prawnego. Przyczyną powstania nieprawidłowości była niedostateczna znajomość przepisów prawa przez asystentów oraz niewystarczający nadzór wewnętrzny Dyrektora i p.o. Dyrektora nad sposobem dokumentowania przez nich pracy z rodziną, co może skutkować podejmowaniem działań nieadekwatnych do potrzeb rodziny oraz mieć znaczący wpływ na osiągnięcie założonych celów.

Zespół kontrolny stwierdził, iż poddane analizie aktualizacje planów pracy z rodziną nie zawsze były wypełniane rzetelnie we wszystkich obszarach zawartych w formularzach, tj. nie zawierały oceny wykonania zaplanowanych działań /**akta kontroli str. 123-129, 169-185/**. W ramach bieżącego instruktażu wskazano na konieczność rzetelnego wypełniania dokumentów.

W toku kontroli ustalono, że asystent współpracujący z rodziną biologiczną, której dzieci przebywają w pieczy zastępczej, nie uczestniczył w posiedzeniach zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka, do czego obliuguje art. 130 ust. 1 pkt 4 ustawy. Dyrektor w pisemnym wyjaśnieniu, stanowiącym **akta kontroli str. 229**, wskazała, że placówka opiekuńczo-wychowawcza, w której przebywają dzieci, nie informowała Ośrodka o odbywających się posiedzeniach zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka. Kontrolujący przyjęli powyższe wyjaśnienia.

Na podstawie analizy udostępnionej dokumentacji stwierdzono, że w dwóch przypadkach nieznacznie został przekroczony, określony w art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy, termin dokonania okresowej oceny sytuacji rodziny, tj. w przypadku rodziny: [REDAKTOWANE] – 5 dni i [REDAKTOWANE] – 7 dni. Z uwagi na niewielkie przekroczenie terminu odstąpiono od wydania zalecenia w omawianym obszarze. Jednakże w bieżącym instruktażu pouczono Dyrektora kontrolowanej jednostki o konieczności terminowego sporządzania okresowej oceny sytuacji rodziny, tj. nie rzadziej niż co pół roku.

Ponadto stwierdzono również, iż w 4 przypadkach /akta kontroli str. 231-238/, dokumentacja dotycząca okresowej oceny sytuacji rodziny nie zawierała podpisu p.o. Dyrektora potwierdzającego, iż stosownie do art.15 ust. 1 pkt 15 ustawy, powyższa ocena została jej przekazana.

Asystent rodziny, odpowiedzialny za realizację tego zadania wskazał, iż wszystkie okresowe oceny sytuacji rodzin były przedkładane osobie p.o. dyrektora w ww. okresie, a brak podpisu wynika z przeoczenia.

Z uwagi, iż ww. braki powstały w okresie, gdy Ośrodkiem kierowała [REDAKTOWANE] a obecnie zadanie, o którym mowa powyżej realizowane jest prawidłowo, odstąpiono od wydania zaleceń w tym obszarze.

Kontrolujący ustalili, iż asystenci rodziny nie monitorowali funkcjonowania rodzin (o czym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy), ponieważ w okresie podlegającym kontroli oraz w okresie go poprzedzającym (2017 r.) nie było przypadku zakończenia współpracy z żadną rodziną.

Z analizy udostępnionej dokumentacji oraz informacji przekazanych przez asystentów /akta kontroli str. 239/ wynika, że praca z rodzinami polegała m.in. na:

- wdrażaniu do prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,
- wdrażaniu do racjonalnego dysponowania środkami finansowymi,
- pomocy w załatwianiu spraw związanych z koniecznymi pracami remontowymi,
- wspieraniu aktywności społecznej,
- motywowaniu do podnoszenia kwalifikacji zawodowych i utrzymaniu pracy zarobkowej,
- rozmowach wspierających,
- udzielaniu dzieciom pomocy w nauce,
- kształtowaniu nawyków higienicznych poprzez edukację i trening,
- udzielaniu pomocy w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi,
- wdrażaniu do spędzania czasu wolnego wspólnie z dziećmi,
- działaniach o charakterze edukacyjnym w zakresie organizowania czasu wolnego dla dzieci oraz pielęgnacji i prawidłowego odżywiania dzieci,
- motywowaniu do zachowania abstynencji.

Na podstawie informacji uzyskanych od asystentów ustalono, że w okresie objętym kontrolą, nie sporządzali oni na wniosek sądu opinii o rodzinie i jej członkach, ponieważ taki wniosek do M-GOPS nie wpłynął.

Z uzyskanych od Dyrektora Ośrodka informacji /akta kontroli str. 105/ wynika, iż asystenci rodziny współpracowali z podmiotami i osobami działającymi na rzecz dziecka i rodziny, w tym m.in.: Zespołem Interdyscyplinarnym Gminy Ruciane-Nida, placówkami oświatowymi, służbą zdrowia, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Piszcu, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Piszcu, kuratorami, Policją, Starostwem Powiatowym w Piszcu, Środowiskowym Domem Samopomocy w Ukcie, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rucianem-Nidzie oraz placówką opiekuńczo-wychowawczą.

W wyniku analizy przedłożonej dokumentacji kontrolujący stwierdzili, iż nie odzwierciedlała ona współpracy ze wszystkimi podmiotami wskazanymi przez kierującą Ośrodkiem, np. szkołami. Udzielając instruktażu wskazano na zasadność dokumentowania współpracy ze wszystkimi podmiotami, w tym również podjętych ustaleń, co pozwoli na objęcie rodzin kompleksowym wsparciem, adekwatnie do ich bieżących potrzeb.

5. Formy pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych

Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne

Z informacji przekazanych przez Dyrektora kontrolowanej jednostki /**akta kontroli str. 241**/ wynika, iż rodzinom, w okresie objętym kontrolą, udzielano wsparcia w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, które były prowadzone przez psychologa w Punkcie Konsultacyjnym w Rucianem-Nidzie (2 godz. tygodniowo).

Terapia i mediacje

Ustalono, że w badanym okresie, rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, które wymagały terapii i mediacji, były kierowane przez asystentów rodziny do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Piszcu oraz Ośrodka Terapii Uzależnień w Piszcu. Jedna z osób objęta wsparciem asystenta rodziny korzystała z terapii w środowiskowym domu samopomocy, którego jest uczestnikiem.

/akta kontroli str. 241/

Usługi dla rodzin z dziećmi, w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne

Zespół inspektorów ustalił, że w okresie podlegającym kontroli, na terenie Gminy Ruciane-Nida nie świadczone usługi dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych, ponieważ, jak wynika z wyjaśnienia Dyrektora M-GOPS, nie stwierdzono zapotrzebowania na tego typu usługi /**akta kontroli str. 35-37**/.

Pomoc prawna, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego

Na podstawie informacji przekazanej przez Dyrektora Ośrodka /**akta kontroli str. 243**/ ustalono, że w 2018 r. bezpłatną pomoc prawną świadczył radca prawny na terenie Zespołu Szkół Leśnych w Rucianem – Nidzie. Od 2019 r. rodziny z terenu Gminy mogą korzystać z porad prawnych w Starostwie Powiatowym w Piszcu.

Organizowanie dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych dalej „grupami wsparcia” lub „grupami samopomocowymi”

W okresie objętym kontrolą na terenie Gminy Ruciane – Nida nie prowadzono pracy z rodzinami w formie spotkań, mających na celu wymianę doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, tj. „grup wsparcia” lub „grup samopomocowych”. Z wyjaśnień udzielonych przez Dyrektora Ośrodka /**akta kontroli str. 37**/ wynika, iż nie realizowano tej formy wsparcia „z powodu braków lokalowych oraz kadrowych, a także z powodu niskiej aktywności samych rodzin. (...) Ponadto żadna z rodzin, nawet po zaproponowaniu przez asystenta zorganizowania takiego spotkania, nie wyraziła na nie zgody”.

6. Prowadzenie placówek wsparcia dziennego

Zespół kontrolny ustalił, że na terenie Gminy, w okresie podlegającym kontroli, nie funkcjonowały placówki wsparcia dziennego w rozumieniu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Z wyjaśnień przedłożonych przez Dyrektora, stanowiących **akta**

kontroli str. 245-248, wynika, iż ograniczone środki finansowe Gminy uniemożliwiają utworzenie tego typu placówki. Dyrektor wskazała ponadto, że „na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, co roku podpisywane jest porozumienie ze Stowarzyszeniem Pomocy Dzieciom i Młodzieży na prowadzenie świetlicy dla dzieci.” Świetlica przeznaczona jest dla 25 dzieci w wieku od 7 do 15 roku życia. W świetlicy zapewniana jest dzieciom opieka i organizowany czas wolny. Dzieci rozwijają swoje pasje i zainteresowania poprzez udział w różnych sekcjach, tj.: artystycznej, rękodzielniczej oraz sportowej. W ramach zajęć organizowane były wyjazdy m.in. na narty i basen, a także liczne uroczystości okolicznościowe. np. Dzień Dziecka, Andrzejkki, Mikołajki. Ponadto w Domu Kultury w Rucianem – Nidzie organizowano dzieciom zajęcia muzyczne, teatralne, plastyczne i taneczne.

7. Funkcjonowanie rodzin wspierających

Z przedłożonych kontrolującym informacji /**akta kontroli str. 243**/ wynika, że na terenie Gminy żadna rodzina nie była objęta wsparciem rodziny wspierającej. Dyrektor kontrolowanej jednostki w pisemnym wyjaśnieniu /**akta kontroli str. 35**/ wskazała, iż Ośrodek w latach 2013-2014 prowadził kampanię informacyjną mającą na celu pozyskanie kandydatów do pełnienia funkcji rodzin wspierających poprzez umieszczenie ogłoszenia na stronie internetowej. Jednakże z powodu braku chętnych nie powierzono tej funkcji żadnej rodzinie. W późniejszym okresie nie były podejmowane działania mające na celu pozyskanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny wspierającej.

8. Uwagi i wnioski

W toku kontroli stwierdzono, że asystenci rodziny udzielali rodzinom wsparcia w pokonywaniu trudności oraz podejmowali działania zmierzające do poprawy ich sytuacji.

Ustalono ponadto, iż rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i potrzebującym pomocy, wskazywano, gdzie mogą uzyskać odpowiednie, bezpłatne wsparcie.

W opinii kontrolujących, biorąc pod uwagę problemy rodzin, z jakimi się one często borykają, rekomenduje się podjęcie działań mających na celu dalszy rozwój systemu wsparcia rodziny, tj.: tworzenie warunków do powstawania i rozwoju rodzin wspierających oraz organizowanie dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych „grupami wsparcia” lub „grupami samopomocowymi”.

W opinii zespołu inspektorów, z uwagi na to, iż wywiad środowiskowy jest jednym z elementów całokształtu dokumentacji odzwierciedlającej pracę z rodziną (stanowiący podstawę do dokonania analizy jej sytuacji), zasadne jest przechowywanie w dokumentacji każdej rodziny objętej wsparciem asystenta jego kserokopii.

Rekomenduje się poszerzenie wiedzy przez asystentów rodziny, zwłaszcza w zakresie obowiązujących przepisów prawa.

9. Zalecenia pokontrolne

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami i uchybieniem, działając w oparciu o art. 197d ust.1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy

zastępczej, wnoszę o podjęcie przez Dyrektora stosownych działań, mających na celu ich wyeliminowanie oraz realizację następujących zaleceń:

1. Każdorazowo w wywiadzie środowiskowym dokumentować sytuację rodziny w aspekcie przeżywanych przez nią problemów opiekuńczo-wychowawczych. **Termin realizacji – na bieżąco.**
2. W planie pracy z rodziną uwzględniać elementy wskazane w art. 15 ust. 3 ustawy, tj.: zakres realizowanych działań mających na celu przewyciężenie trudnych sytuacji życiowych, terminy ich realizacji, a także przewidywane efekty. **Termin realizacji – na bieżąco.**
3. Dokumentować fakt opracowania planu pracy z rodziną (w tym jego aktualizacji) we współpracy z jej członkami oraz w konsultacji z pracownikiem socjalnym. **Termin realizacji – na bieżąco.**
4. Plan pracy z rodziną opracowywać we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i koordynować z planem pomocy dziecku umieszczonego w pieczy zastępczej, w przypadku rodziny, której dziecko przebywa w pieczy zastępczej, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy, oraz dokumentować ten fakt. **Termin realizacji - na bieżąco.**
5. Wzmocnić nadzór wewnętrzny nad realizacją zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej. **Termin realizacji - na bieżąco.**

Kontrolowanej jednostce przysługuje prawo zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego i/lub zawartych w nim zaleceń pokontrolnych na zasadach określonych w art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin na wniesienie zastrzeżeń wynosi 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego wraz z zaleceniami. W przypadku niezgłoszenia zastrzeżeń, proszę o poinformowanie Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia.

Podstawa prawna:

- § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. 2015 poz. 1477),
- art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j.: Dz. U. 2018 poz. 998 ze zm.).

Z up. WOJEWODY
WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO
Joanna Jabłonna-Kastau
ZASTĘPCA DYREKTORA
Wydziału Pomocy Społecznej

Do wiadomości

GŁÓWNY SPECJALISTA
Katarzyna Stefanowska

GŁÓWNY SPECJALISTA
Agnieszka Brzozowska

